

Štev. 7.

Cena ednoga drobca 1 kruna.

13. feb. 1921. Leto VIII.

Glasilo Prekmurških Slovencev.

Cena na leto 20 K, če jih več
vkup hodi na eden naslov, če
samo edne 30 K. Urednik i izda-
jatelj Klekl Jožef vp. pleb. Čren-
sovci Prekmurje.

NOVINE

Rokopisi se pošiljajo na g. ured-
nika naslov i se ne povrneje.
Oglasi (inserati) se sprejmejo v
g. Balkanji Ernesta tiskarni v D.
Lendavi. Cena za eden kvadratni
centimeter 1.50 fil. za odnek, za
večkrat popust.

Naročijo se Novine jedino pri „Opravništvu Novin v Črensovcih, Prekmurje“.

Samo na té naslov se sme poslati tudi naročnina.

Šimli, bedaštvo ali hudobnost?

Tak se nam vidi, ka pisarne
civilnoga komisarijata v Murski
Soboti nemajo važnejšega posla,
kak vsikdar nove oblike seki-
ranja ljudstva izumevati. Pisarni
za vojaške zadeve i za socialno
skrb vodita to „izgruntavanje“.

Pisarna za vojaške zadeve
je vse naborne sezname obči-
nam nazaj poslala s tem, ka te
občinski sezname ne strinjajo z
duhovniškimi. O pamet, kam si
odpotižvala? Povrni se nazaj v
pisarno vojaških zadev v Murskoj
Soboti i povej tam, ka tei dvoji
sezname nemorejo „šlimati“, ar
v duhovniške sezname so samo
tisti vpisani, šteri so se v dotič-
noj občini narodili, v občinske
sezname so pa vsi tisti vpisani,
šteri v dotičnoj občini prebivajo.
Tak so župani brez potrebe mo-
rali sezname od Poncija do Pi-
lata nositi i pitati, kaj manjka,
kaj je ne dobro. Na zadnje so
je pa brez popravka nazaj nesli
v Soboto v pisarno, i zdaj je že
dobro bilo.

Potom je ona ista pisarna
gorizgruntala, ka so duhovniki
neštere ne zapisali za mrtve,
šteri so v občinskih seznamaj za
mrtve spisani. I hajde znovič je
vse spiske nazaj poslala županom,
naj duhovniki popravijo, kaj so
zamudili. Zmerno spoštovana pi-
sarna, treba bi bilo znati, ka
duhovniki iz matrik samo tisto
morejo izpisati, kaj je notri za-
pisano; nasprotno bi bilo kaznivo
ponarejenje javnih listin. Ako so
pa o padlih vojakaj ne dobili
uradnoga obvestila, tak so jih
tudi ne mogli v matriko zapisati

i zdaj nemorejo izpiska dati od
njihove smrti.

Ešče hujše postopa urad (za
socialno skrb?) z vdovami i siro-
tami padlih vojakov. Lani so si
morale vdove z velikim trüdom i
žrtvami poskrbeti potrebne do-
kumente; zdaj pa, kda bi že mo-
rale pokojnino dobiti, dokumenti
nazaj prihajajo. Zakaj? Kaj manjka?
Na zavitku je spisano: „Naj
vdova priloži poročni list“. Pod-
pisano: „Civilni komisar Lipovšek.“
Pa res manjka poročni list? Kako
bi manjkal, saj je „Poročilo o dru-
žini...“ priloženo! V tom do-
kumentu je tudi rubrika poroke,
štera je pravilno izpunjena. Kaj
je to? Ali stari avstrijski „šimli“,
šteri je ešče ne crkno, nego živi
v glavi nešterih uradnikov; ali
pa uradnik neima pojma o „Po-
ročilih“ kot dokumentu, i to je
še sramotnejše; ali pa uradnik
namerava sekirati ljudi, i to je
hudobnost.

Najnovejša izumitev seki-
ranja je, ka nazaj pošljejo do-
kumente, ar je „Poročilo“ na
ogrsko tiskovino pisano, ker so
duhovniki tedaj še ne imeli slo-
venskih tiskovin. Rubrike sloven-
skih i ogrskih tiskovin so popolno
ednake i spored je tudi isti. Zato
ki je kdaj že v rokaj imel „Po-
ročila“, mu ne treba gledati rub-
rik, ker zna na pamet poredje.
Vido sam takše nazaj poslano
„Poročilo“; poleg vogrski rubrik
je dotični župnik zapisal tudi
slovenske rubrike, odzgoraj pa
„Rodbinski izkaz.“ Neki uradnik
ali narednik ali kaj je pa hotel
pokazati svojo veliko učenost i je
to prečrtal, ter zapisal „Poročilo“.
No, kaj je pa razlike med „Po-
ročilom“ i „Rodbinskim izkazom“?

Je to ne vseedno: „Poročila o
družini“, ali pa „Rodbinski izkaz“
(Obiteljski izkaz, Familienbogen)?
O šimli, šimli, kak dugo hočeš
živeti, kda te bo odrł püć?

Ali bodo te ogrske rubrike
porušile Jugoslavijo? Zato so
tako nevarne, kak sam Štepan
Radić! Glejte gospodje, davčno
oblastvo in davčni urad nam celo
ogrske pozive pošilja in se ne
boji, da bi stem Jugoslavija po-
rušena bila.

Ali hoće država dati vdovam i
sirotam pokojnino, ali ne. Ako
hoće štati, naj da, kdaj se za
dostno dokaže, da je dotični vo-
jak padel. To pa naj ne bo urad-
nikom priložnost na to, da ljudi
sekirajo i šikanirajo. — Vindex.

Spravišče v D. Lendavi.

Zahtevali so zavüpniki, da se
naj kak najprije napravi tečaj za ob-
činske tajnike i po većim občinam
ednoga tajnika dodeli, ar naši župani
že nemrejo več zinagati dela, štero
pride na občine in se lahko zgodi, da
v Prekmurji začnejo župani strajkati.
V službo kak občinske tajnike se pa
naj vzeme samo domaće prekmurske
ludi, šterih se je že dosta glasilo za
to službo. Država pa naj pomaga
plačüvati občinske tajnike, kak to
plačüje v Srbiji i na Hrvaskom.
Zahtevalo se je, da se našim invali-
dom, dovicam i bojnim sirotam in
arvinskoj deci dá državna pomoć,
kak tudi že indri dobivajo, ne pa, da
se te siromaki v Prekmurji za pos-
tavljajo. Tudi ludem, šteri si nešo
mogli spraviti dosta zrnja za življenje,
naj se da pomoć v meli ali zrnji od

siromaške akcije, kakša je bila v prešnjem leti. Skleno se je, da je jako potrebno, da se napela v Prekmurje elektrika, a za to bode pa potrebno, da bode država dala večjo pomoč, do 10 milijonov kron, štere peneze bode Prekmurje itak na porciji in carini po malom dol plačalo. Zahtevalo se je, da se škoda, štero je soldacija napravila nešternim občinam, od države plača, ar ta škoda je jako velka. Tudi, da se kak najprle gopostavi kmetijska škola za Prekmurje, je zbor zavupnikov zopet zahtevo. Ar neso bile vse priprave gotove, se je ni moglo nastaviti kmečke in delavske zbornice, pač pa se je odebri eden odbor, šteri ima nalogo, da poskrbi, da se tudi za kmečki in delavski stan nastavi takša korporacija, štero že vsi drugi stanovi davno majo. Pri komisiji, štera boče delala mejo bi se naj zaslišale žele občin zavolo gospodarskih interesov.

Vojno posojilo, štero so naši ljudje dosta podpisali, se naj vsem, ki neso bogataši, kak najhitreje povrne ali pa začne že plačivati kamate, kak je to že indri se začelo. Tudi našim posojilnicam, štere majo peneze na Vogrskom, se naj pomaga, da bodo prišli do svojih penez, četudi se njim da dovoljenje, da smejo za te na Vogrskom naložene peneze pripelati sem blago, štero tu lahko se razproda in potem bar ljudem morejo izplačivati njihove vloge. Zahtevalo se je nadale, da se naj naši školami prekmurski ljudje v zamejo v službe. Vsaki čestnik, šteri služi v Prekmurji bi naj prvo postano domači človek, le če nega dosta takših, naj se takša služba

drugomi Slovenci dá. Protestiramo pa proti tomi, da bi vsaki zadnji poštni sluga, vsaki žandar in vsaki najmenši državni uslužbenec bio samo od indri se k nam poslani. Prekmurje ja tak gosto naseljeno, kak niedna druga krajina v Jugoslaviji. Dosta je ljudi, šteri nemajo krüha, nemajo zaslužka, čiglih bi znali opravlati dela, štera zdaj drugi delajo, a oni pa morejo stradati.

Posebno tudi od agrararne reforme se je dosta gučalo. Tudi tam se nastavlja le ljudi, šteri so od naših drugih krajin prišli k nam, a domače se pa nazaj postavlja, celo služba se njim jemlje. To je škandal, kaj takšega še celo Angleži na Irskom ne delajo! Vsi zavupniki so ednoglasno tudi zaključili, da zahtevajo izpelavo agrarne reforme, a ta reforma pa more biti zdrava. Ne tak, da bi se samo talalo po ednoformi, pa nič ne poslušalo ne na ljudi in ne na oblasti. Zemlo najbolje poznajo Prekmurci. Povsod je zemla ni ednaka, i že zagotovo ne more se povsod v ednako formo delati. Tudi zavolo drv so bile strašno glasne pritožbe. Negda je bilo dosta drv, zakaj pa jih zdaj nega? Zgovori, štere má agrarna reforma, da ljudje neščejo iti sekati, ne valájo, ar znamo, da tam, gde je agrarna reforma drva zapovedala sekati, na meter visoko vode in blata. Zahtevalo se je nadale, da se raztala na občine tudi skupne pašnike, štere še jih do sedaj nemajo.

(Dale.)

Naročte si Novine!

Dopisi.

Renkovci prosimo: 1) Pred 60 leti nam je od beltinskoga grofa bila odvzeta od naše občine zemlja, to zemljo smo mi z arende meli 30 let; zdaj je pa prišla agrarna reforma i je proti našej želi i zahtevi to zemljo nam vzela i jo dala tójrančarom čeravno občina Türnišče ma zadosta zemlje za svoje sirote. G. delegat so se nam protili z vojskov, če mo protistali. To zemljo prosimo nazaj. — O. Zemlja je esče ne zastalno nindri vödana, samo dočasa z arende. Pravde od agrarne reforme esče nega. Vse se dela samo z začasnimi ali zato valanimi odredbami. Če znate posvedočiti, ka Vam je grof to zemljo po krivici vzeo, jo dobite kšenki nazaj. A če se je občinska zemlja delila i je vsaki dobo en falat, ki je v vašem hatari meo svoje selišče, te se teško posvedočiti kaj na grofa, da je on tudi meo tam selišče. Stare grütnice i stari ljudje so svedoki. V najem pa ste mogoči zemljo nazajdobiti i mate tudi večji juš, ar vsaki mora priznati, ka če vam ide zemlja z árende Vam v vašem hatari ide i obprvim tista, štero ste že 30 let gnojili. Prošnje vložite v vseni pravičnimi svedočanstvi opreniljeno na ministerstvo za agrarno reformo. — 2) Naša občina niti en meter drv nej dobila na edno hišo, v drugih pa prišlo pet metrov na edno hižo lansko leto. — Prosimo i mi teliko drv. — O. Drva so se delila, kak je štera občina prosila i svedočila ka potrebuje. Ka so nešterni dosta drv dobili, je

Podlistek.

Drobtinice od zdaj valanom pravi.

Piše Dr. Janko Leskovec, fisk. v D. Lendavi.

Civilnoga zakona, kakši je bio v Prekmurji pod Vogrskov vladov naša postava ne pozna. Poroke, zdavanje se vrši le v cerkvi. Samo teči bi duhovnik ne šteo poročiti iz kakšega takšega vzroka, ki ga naša postava ne priznava, se smeta zaročenca obrniti na civilno gosposko, ki jiva potem poroči brez duhovnika. Na primer: če bi duhovnik ne šteo poročiti katoličana z evangeličanom, ar nesta ene vere, se smeta zaročenca obrniti na okrajno glavarstvo in se tam poročita.

Po naših postavah je prepovedano je, ženiti se onim, ki so že kak duhovni ki slovesno obljúbili devišstvo, med prebližov rodbinov i, t. d. Poprejk se ravnaajo naše postave v tej stvari po vëenjoj katoliške cerkve.

Mož in žena živeta po poroki skupaj dobro ali slabo. Navadno potrпита in svoje slabe strani drug drugomi odpüstita. Zgodi se pa, da sta oba zakonca ali pa tudi samo žena ali pa mož tako hüdoben, prepirljiv, vtragliv ali pijan da ne mogoče dalje vküper živeti. Ali je dopüščeno se ločiti popolnoma tako, da se mož in žena razideta in poročita z drugimi osebami? Naša postava pravi, da što je bio za časa, gda se je oženo, katoličan, se ne sme drugič poročiti, dokeč njegov mož ali žena ne vmrje. Pač pa dovoli naša postava in tudi cerkveno pravo takšim nesrečnim zakonom ločitev od stola in postelje, to se pravi, obadva ideta popolnoma narazno i sta si čisto túja vendar se ne smeta v drugo poročiti. Taka ločitev od stola in postelje se dovoli lahko sporazumno, to je, ako sta mož in žena za to, da ideta narazno, se to lahko izvrši brez tožbe, če pa je eden izmed obeh za to, se more ločitev doseči le s tožbov. Da je pa zakonsko življenje za državo velike važnosti, ar se v zakonih rodi deca,

se morajo tudi pri sporazumnih ločitvah vršiti trije spravi poskusi. Z drugimi rečmi tudi sporazumna ločitev se ne dovoli, če nejdeta mož in žena, prle kak se ločite, trikrat pred sodnijo ali duhovnika, ki poskuša jih pregovoriti, da bi se z bogala i zopet skupaj živela. Šele, če to nič ne pomaga, se njima dopüsti ločitev, obenom se pa ukrene tudi vse potrebno glede njihove vrednosti in odloči tudi, kje bodo živeli otroci. Sodnija ima pravico, če se mož in žena pri ločitvi nespোরазumita, sama spoznati, ali bo deca živela pri očeti, ali pri materi, ali jih bo nekaj živelo pri očetih, nekaj po pri materi itd. Naj bo deca kjerkoli, imata oba stariša pravico, posecati in ž njo občevati. Deco preživljati je pa vedno dolžnost očeta, če oče nikaj nema, mora zna ne skrbeti mati, če tudi ta ne ali če nič nema, morata zanjo skrbeti očetova mati in oče, če pa tudi teh ne, pa materin oče in mati.

(Dale.)

istina a krvica pri občinskih svedočanstvih. Ta more popolnoma pravična biti. Če župan za takse zapiše drva, steri majo na svojem za vseči, je ne kriva agrarna reforma, če te v drugih občinah sfalijo siromakom. Natenkoma nej se pozve, štera, občina je dobila več kak njoj je šlo, te izkaz predložite agrarnoj reformi i svoje potrebe pa se krivica bo popravila. 3) Tū i tam orožniki i financi vkraj jemljejo blago našim kēpcom. Zakaj se dela to, tak daleč niti vo-grski boljševiki nej so šli. — O. Če šteri trgovec nema obrtne pravice, nema juša kupivati i odavati. Krivica je samo te, če se takšim vzeme. ki majo obrtni list pa se njim li vzeme. Takše poedine slučaje z imenom persone, mesta, orožnika, financa trebe natenkoma popisati svedoke naznaniti pa oblasti (sodniji) celo delo prekladati. Teliko je istina, ka se zapleni dostakrat kaj, ka se ne bi smelo, če bi količkaj srca bilo v tistom človeki, ki blago zapleni. To je največša falinga vu pravdi, ka se pooblaščenec slobodno zapleni konči deloma za svoj nūc i trūd. Proti toj krivici se bomo borili z cele moči, samo naznanite pravilno narejeno i svedoki podpisano tožbo nam.

Glasi.

Žiški. Čudno deluje pri nas agrarna reforma Lastniki zemlje se preminjavlejo vsaki den; ednok eden dobi, drugoč drugi. Do stalnoga nigrdar nemre priti. Ravnotak je tūdi z drvami. Pričakovali smo, če de agrarna reforma delila drva, da dobimo po falejšoj ceni i si po ležejšem tali spravimo domo. Pa vkanili smo se, drva so draga kak prlé i tūdi si je žmetnejše spraviamo domo. — Zapo-ved je takša, ka si vsaki more v logi drva na metre sekati. Ali je to nej pofrata časa? Mi smo bili navajeni, da smo posekali, na falate zvžagali i je tak domo pelali. Ali se ne bi zdaj tūdi lahko tak delajo? Nadale se nam pa v takšem mestu dajo, da v denšnjem vremeni v nikšo formo nej mogoče od njih priti i či nade močne zime mo mogli čakati do meseca julija. Pitamo g. delegata, ka do delali tišti, ki nemajo nikaj drv na svojem? Ali se ne bi tūdi lahko v Radmožancih sekala drva?

Sajenje tobaka v Prekmurji. Ljubljanska tobačna tovarna (fabrika) je te dni poslala prekmurskim županom oglas od sajenja tabaka v Prekmurji. K oglasu so priložene tūdi prijave. Kmetje, ki ščeje v leti 1921. tobak saditi, se morejo pri rihtaraj zglasiti do 20. jan. Zglasiti se lahko tūdi pri finančnih stražah. Pripromaiti moremo, ka z tobakom vnogo trūda

je, da pa država, štera bode znala trūd ceniti, ona bode določala tūdi ceno tobaka i bo na tom, da se trūd povrov obilno poplača. Pa zvūn toga dokeč drugim zemeljskim prideikom, kak žiti, pšenici, cene od dneva do dneva bodo kapale, nasprotno cene tobaka do zmerom više šle, zato pavri to pridobitev, dovoljenje saditvi tobaka nepustite zrok. Či zdaj to zamūdimo, Bog zna, kda páik mo meli to srečo. Vedatvo tovarne more znati gde i kelko tobaka se bo sadilo, ka de se znala za seme poskrbeti, štero se more že, če de prav vreme, meseca marca posejati.

Na spomenice, štero je kmetska zveza i zveza županov dolnjeleudavskoga okraja poslala na ministerstvo za finance za volo vinske porcije i čisti penez, smo od predsedstva delegacije ministerstva financ za Slovenijo, dobili sledeči odgovor:

V Prekmurji je bila prle dvoje fēle porcija na vino kakri producijska, to je kelko vina što pripovao, od tistoga mogao dačo plačati, i trošarina (ficerung) to je davek na pitje vina. Prva se je zbrisala z dne 30. sept. 1920. tak da se od 1. okt. 1920. ta porcija več ne sme brati. A druga porcija (ficerung) pa ešče stoji i od sakšega hektolitra se plača 14 koron. Zavolje čisti penez smo pa dobili te odgovor, ka so Prekmurci meli zadosta prilike si peneze zaštemplati, da so se v Prekmurji tak dvakrat štemplali, či sō pa to ne včinoli, ali so z manjarnosti to ne včinoli, ali pa z špekulacije i zato se njim zdaj nemore pomagati.

Páli nikaj za Vas!

Zdravila (vrastva) za marho. Živinski prah 1 kaštula 7-50 K. Mazalo za konje 25— K. Arinka 6— 30— K. Bridka sol 3— K. Kreolin 15— K. Terpentinov oli 6— i 30— K. Gosti terpentin 5— i 10— K. Mazalo za vūši 3— i 12— K.

Pakivanje i poštnica se računa posebi ali najfalej. Kelko več se naednok naroči, tem falejši bode stroški. Naročila se adresirajo: EUGEN V. FELLER, lekarna Stubica donja Centrala 146. Hrvatska. Pri pitanji se štempl more pridjati za odgovor.

V Bogojini je bio v nedelo 5. februara jako lepo obiskani ljudski gyülés, na šterem so govor držali od gospodarskih stvari g. Božidar Sever in od Orlov br. Hafner iz Ljubljane. Na predlog domačega g. plebanoša se je sklenolo, poslati oster protest v Beograd zavolo toga, ar agrarna reforma šče v Prekmurje spraviti primorske begunce, kje niti za prekmurske lūdi ne zadosta zemle. Tūdi

važna resolucija zavolo vojnoga posojila se je sklenola, od toga pa bomo ešče pisali.

Dr. Hohnjec in Klekl J. našiva poslanca sta hodila pri ministri financ i ga prosila naj dovoli štirikrat na leto do 5 kg. živeža nesti prek meje na Madjarsko ali Austrijo i si prinesti domo obleko, obūteo, škér i vse to brez carine. Zavoljo dolenskoga g. plivanoša sta tūdi hodila pri ministri za zvūnešnja dela, da se voze. reši. G. Klekl, naš poslanec so se vozili v Subotico, da poskrbijo delo našim lūdem. V Novinah se objavi kelko zrnja seda za žetvo.

Vsem tistim, šteri iščejo kakše službe! Vrednišvi „Novin“ v Dolno Lendavo se naj pisмено zglašijo vsi tisti, šteri majo kakše šole i ščejo dobiti kakšo službo. Napisati morejo, kelko so stari, kakše šole so dovršili, štere jezike znajo govoriti i pisati i tūdi v kakše službo ščejo stopiti (za občinskoga tajnika, pisara ali kaj drugoga). Potrebno je, da znamo za vse takše lūdi, ar se dostikrat kakša služba najde, štero bi naši Prekmurci mogli dobiti.

Na Tišini bode v nedelo dne 13. februara gospodarsko spravišče. Začne se po prvaj sv. meši Popoldne bode pa spravišče v Krogi. Govorili bodo g. Božidar Sever, župan iz D. Lendave od vseh potrebnih gospodarskih reči.

Penezi. Velika nevolja je znova z penezi. Nišče nešče več penez po 80 kron jemati, ar je dosta hamišnih poleg. Kak čujemo je vlada dala na znanje, da bodo se vsi 80 kronski bankovci pri orsačkih kasah do 28. februara notri menili. Čudno je, da ne glasijo, gde in gda se začne to menjavanje. Tūdi po 4.000 kron je nekaj hamišnih. Lūdje, pazite!

G. orožniški stražomajster Jožef Ozmec, ki so bili vodnik orožniškoga voda v Beltincih, so prestavljeni v Maribor. Zastopao jih bo g. Drelec, stražomajster v Dolnoj Lendavi. Cela kroglina žaluje za dobrim i pravičnim stražomajstrom, i želejo, da jih postavijo znova nazaj na njihovo mesto, ar so že poznali vse prilike tū v Prekmurji.

Občni zbor (közgyűlés) lendavski goric bode v nedelo dne 20. februara v hoteli Krona ob poltretji vūri popoldne. Vsi šteri majo gorice v lendavskih gorah naj pridejo. Šteri pa ne bode mogo priti, naj pošle svojega namestnika z pooblastilom.

Ogen v M. Soboti. V nedelo 30 jan. vnoči se je vužgala hiža dovice Verenove. Prednoj rambi je samo rušt zgoro, a zadnja ramba pa do zemle zgorela. Pravijo, ka so kola privezana bila, da so je ne mogli vōpotegnuti. Drugo hižno pohištvo pa

